

v tem, kakor v mnogih drugih ozirih le na faktum, da je stoječa pisava pač le pri nas nekaj nenavadnega, na Angleškem in v Ameriki, vsaj kolikor je meni znano, je nekaj prav navadnega.

Bilo bi torej prav potrebno, ako bi c. kr. najvišji zdravstveni svet najizdatneje podpiral prizadevanja za splošno vpeljavo stoječe pisave.

Ob ureditvi učiteljskih plač.

Govoril pri deželni učiteljski konferenciji dne 3. kimovca t. l. g. **J. Ravnikar**, nadučitelj v Litiji.

Slavna skupščina! Pri letošnji okrajni učiteljski konferenciji v Litiji sem svojim sodelavcem obljubil, da na tem mestu nekoliko izpregovorim o novih učiteljskih plačah — sosebnost za „litijski okraj“, kakor tudi o splošnem gmotnem stanju „kranjskega učiteljstva“. Izpolnujoč svojo dano obljubo, izprosil sem si zato tudi besede.

Kakor je znano, je nova razredba učiteljskih plač po Kranjskem prouzročila pri večini kranjskega učiteljstva obilo nejevolje. Marsikateri učitelj se je nadejal boljše, toda ostal je tam, kjer je bil pred 10., 15. ali še več leti. Sevé — plače naše so na prvi pogled še precej dobre — tako vsaj misli večina ljudstva; toda, če naše plače pregledujemo nekoliko natančneje, uvidimo takoj, da nismo veliko na boljem, nekateri so pa še celo na slabšem, kakor so bili po prejšnjem šolskem zakonu — namreč začasni ljudski učitelji. Temu krivo je to, ker so za prve tri razrede določili prenizke odstotke. Po teh pičlih odstotkih se nikakor ni moglo željam vsega kranjskega učiteljstva ustreči. Nekaterniki so sprva mislili, da pridejo po novem šolskem zakonu vsi štirirazredničarji v I., trirazredničarji pa v II. plačilni razred, kar bi nikakor ne bilo pravilno, ker to se tudi ne ujema s § 3. novega šolskega zakona, ki se med drugim glasi: „Določitev plačilne vrste za vsako posebej izvrši dež. šolsko oblastvo v sporazumu z deželnim odborom, in to z ozirom na važnost posameznih šol, na odgovornost z učiteljskim mestom združene službe in na krajne razmere dotičnega staja-

lišča. Pri tako majhnem številu odstotkov za dva višja razreda se tudi ni moglo povsodi na krajne razmere ozirati. Vsled tega je vsa razredba tudi tako čudno izpala. Častita gospoda naj mi zato dovoli navesti le nekaj vzgledov.

V našem (litijskem) šolskem okraju po novem zakonu niti jedna šola ni uvrščena v I. plačilni razred, akoravno imamo več štirirazrednic, kar je učiteljstvo jako razburilo in užalostilo. Vse jednorazrednice v našem šolskem okraju so po silno slabih krajih in v hribih, koder morajo učitelji od daleč in za drag denar dobivati živil, a razven dveh so vse v zadnjem plačilnem razredu. Pri D. M. v Polji, kjer ima šola 377 otrok in učitelj živila dobiva najceneje iz Ljubljane, ostala je učiteljska služba v III. plačilnem razredu. Bled n. pr., kjer je posebno drago življenje — zlasti poletni čas, je samo v III. plačilnem razredu. V Kamniku je 1. mesto v I. plačilnem razredu, 2. služba pa v III. plačilnem razredu, dočim je 2. učiteljska služba skoro povsodi v II. plačilnem razredu, kjer je 1. mesto v I. plačilnem razredu. Dostaviti pa moram, da je v Kamniku huda draginja. V Vipavi n. pr. je vse drago, toda vzlic temu so plače ostale nepovišane. V Šmartnem pri Litiji, kjer ima šola nad 400 otrok in kjer je tudi draginja, je ostalo vse pri starem itd. itd. Takih krajev bi lahko našteali mnogo, toda v dokaz tega, da so naše službe neprimerno urejene, zadostujejo naj ravnokar navedene. Pripomniti mi je še, da ljubljanskih učiteljev niti ne jemljem v poštev,

koji bi se pri sedanjih slabih razmerah morali vsaj v I. in v II. plačilni razred uvrstiti.

Ako še dodam, da po naštetih krajih učitelji nimajo nikakih — ali pa prav malenkostne postranske dohodka, mislimo si lahko, v kakšnem gmotnem stanju se nahaja naše učiteljstvo. Ni čuda torej, da je ravno v našem stanu taka nezadovoljnost in toliko osobne mržnje. Vse to bi pa bilo že davno izginilo, ako bi se bili nasveti prve deželne učiteljske konferencije na Kranjskem iz l. 1874. po možnosti in previdnosti uvaževali. Takrat že so na tem mestu zastopniki kranjskega učiteljstva nasvetovali nastopno razdelitev učiteljskih plač: V stolnem mestu Ljubljani 800 gld., nadučitelji naj bi imeli povsodi ne gledaje na kraj 700 gld., učitelji pa 600 gld., učitelji meščanskih šol pak 900 gld. letne plače. Če bi se bili ti nasveti tudi v resnici izvedli, bi nam kranjskim učiteljem po preteku doljih 17 let ne bilo treba v jednomer beračiti in s prošnjami nadlegovati preslavni deželni zbor. Gospoda! zagotavljam Vas, da jedino le taka uredba učiteljskih plač bi bila zares pravična in bi tudi zadovoljila vse kranjsko učiteljstvo. — Prepričani smo pak vsi, da se te želje nam še ne bodejo tako kmalu izpolnile, kajti mi obračamo, merodajni krogi pa obrnejo. Pri vsem tem pa ne smemo poguma izgubiti, ker jedenkrat bodo vendar le izprevideli ter tudi po zaslužnji uvaževali naša pravična zahtevanja.

Letos pridejo izvestno razni okraji z zopetnimi prošnjami za poboljšanje plač pred deželni zastop. Vemo pa vsi prav dobro, da bi to bilo brezuspešno delo, ker reklo se nam bode, da nismo nikdar zadovoljni. Jaz bi pri tem nasvetoval hoditi pot, katero nam je pokazal velečastiti in

velezaslužni gospod prof. Levec, namreč: prositi le za višje odstotke prvih treh plačilnih razredov; plače plačilnih vrst naj pa ostanejo. Za koliko odstotkov naj bi se ti razredi povišali, prepuščam dotičnemu odboru, ki bi sestavil tako prošnjo ter jo vložil pri preslavnem zboru. Dostavljam pa že zdaj, da naj se v prošnji poudarja § 37. prejšnjega šolskega zakona z dné 9. sušca 1879. l., kajti po tem paragrafu je bilo za I. plačilni razred določenih 7°%, za ostale tri pa za vsacega po 31°%. Pred vsem naj bi se pa gledalo na to, da bodo vsi nadučitelji brez ozira na število šolskih razredov vsaj uvrščeni v drugi plačilni razred; vsi jednorazredničarji naj bi se pa uvrstili vsaj v tretji plačilni razred, kajti le-ti imajo največ posla in odgovornosti v šoli ter so tudi, tičoč se krajevnih razmer, na najslabšem.

Ne mislim dalje razmotravati učiteljskih teženj, ker o tem se je že itak veliko govorilo in tudi pisalo. — Konečno usojam si le še z ozirom na to, da potem odpadejo vse prošnje posameznih okrajev oziroma učiteljskih društev, kakor tudi gledé na to, da nikakor ne nasprotuje § 3. novega šolskega zakona z dné 29. listopada 1890. l. glaseč se: "... vendar zagadelj med tem časom (tudi pred pretekom 10 let) popravki iz važnih vzrokov niso izključeni", slavni deželni konferenciji predlagati naslednjo resolucijo:

„Slavna deželna učiteljska konferencija naj poveri stalni odbor, ki naj visokemu deželnemu zboru še letos predloži prošnjo v imeni vsega kranjskega učiteljstva za povišanje odstotkov prvih treh plačilnih razredov“.

Isti odbor naj vloži prošnjo do visokega c. kr. deželnega šolskega sveta za urejenje učiteljskih plač po službenih letih.

